अथ वैद्यक शास्त्र ग्रंथ प्रारंभः पत्रसी दं श्री
रस्तु शुभं भवतु ॥ १८०७ ॥ ५ ॥ ७ ॥ ५ ॥

श्रीगणेशायनमः॥गजकर्णासओषध॥रानशेणीचीचीथाळरचोनत्याजवर
तोव्यांचेताह्मणपाणी॥रानठेवावेथाळपेटवावीताह्मणाचेकुडसघामयेई
लतोशिंपीतभरानप्रतिदिनी॥गजकर्णासलावावेगजकर्णजाय॥१॥शाम
नीसउपाय॥कावळीचेसाडमूळआदितवारीआणूनत्याचीमुदीकरु
नहातीघालावीअथवामाजीबांधावीशोभनीपळेनिजायह्मणजेबायको
जाणावी॥२॥भांडेयेतत्यासिओषध॥कारलीचेमुळीचारसकाढोनभगा
सलेपकीजेभांडजायसकाचनहोय॥३॥वातासओषध॥कन्हेराचीमुळी
गोमूत्रानेवाटोनअंगासिलेपकीजेवातजाईल॥४॥जन्मखड्यासउपाय
कारलीचाकंदसळीचेडधेवाटुनदीजेराजन्मखडजाय॥५॥दुसराप्र
कार॥कोरफडचाकंदवाटूनलेपकीजेमस्तउतरसंदेहनाही॥६॥धनुर्वातास

ओषध॥चिंचेचेचिंचोकेवाटूनदत्यांमध्येकाळऊनसर्वांगासलाविजे॥धनुर्वा
तजाईल॥गेंडमाळेसओषध॥बचनागकापूदोन्हीनिंबाचेरसांतळाविजेवी
रीहोय॥बायकोसविटाळयावयाचापकोशातरवडाचेमूळवमुसळीके
दवाटोनदीजेविटाळयेईल॥यासिपथ्यतूपभातखाणे॥वेरिखसीवात
जाती॥शिवग्याच्यामुळ्याचारसभाग१वसाजूकेतेलभाग३येकत्रकरूनक
ढविजेत्यातेलमर्दनकीजेचारखुरशीवातजाती॥राईचेचूर्णकरूनघ्यावी॥राई
चूर्णकरूनत्याप्रमाणेलिहिलेआहेत्यांतदेतजावेह्मणजेगुणयेईल॥दररो
जमासे८घृतजावेयासअनुपान॥पोटाततिडीकअसलीतरत्यासतूपप
साअगरदोनपैसेभारत्यांतराईचेचूर्णच्यारमासेघालूनपाजावेरोजउबरहोय
दुसराप्रकार॥मदहदोनपैसेभारवपिंपळीयेकमासावेखंगाळकरूनमदे

मध्येघालूनत्यांतराईचेंचूर्णचारमासेघालूनघ्यावेंरोजउवेरेंहोय॥कुपाळफोडा
सओषध॥मददानपैसेभार॥काळीमिरेंतीनमासे॥राईचेंचूर्णमासेचा
र॥एकत्रकरूनमर्दतघालूनघ्यावेंरोजतीनवेरेंहोय॥सारवोगासओष
ध॥तुळसीचारसच्यारपैसेभारयांतराईचेंचूर्णचारमासघालूनघ्यावेंरोज
तीनअगरचोदावाजेअगरपंचवीसरोजदेणे॥तांबड्यापरम्यासओरवद
जिरेंअधेलाभारवारीकवाटूनवस्त्रगाळकरावेत्यापाणियांतराईचेंचूर्ण
चारमासघालूनघ्यावेंरोजसात॥धातपरम्यासओषध॥चिनीसाखरपैसा
भार॥तांबेसरअर्धमासा॥धणेअधेलाभार॥रात्रींधणेभिजोघालूनतेवाटू
नत्याचेपाणीच्यारपैसेभारकाढावे॥हेतीनजिनसएकत्रकरूनत्यांतराई
चेंचूर्णचारमासेघालूनघ्यावेंरोजसातधातपरमेवरेंहोय॥दुसरा प्रकार॥

३

आवळ्याचेरसामध्येदीधलेतसओळजेळ पुरमेजाईल॥कोरड्यापरम्यास
पाय॥आल्याचारसपैसाभारअगरच्यारपैसेभारत्यांतराईचेंचूर्णचारमा
सघालूनघ्यावेंरोज ७ वेरेंहोय॥मुतखड्यासओषध॥आलेपैसाभारकु
[illegible]अधेलाभारहेंएकत्रवारीकवाटूनत्यांतराईचेंचूर्णचारमासेघालूनघ्या
वे॥आणितेदुनकरूनलिंगासलेपकरावातीनलेपघ्यावेंरोज॥मुतखडाव
[illegible]होय॥अर्धशिशीसउपाय॥समुद्रफळयाचीपूडवारीककरूनत्यांतचारमासेरा
ईचेंचूर्णघालूनवस्त्रगाळकरूनतपकिरासारिखेवोढावेंबरेंहोय॥गेलेंव्यसना
सउपाय॥समुद्रफळाचीपूडवस्त्रगाळकरूनघोड्याचेमूतच्यारपैसेभारांतघालू
नत्यालद्यावेव्यसनयेईल॥हगवणीसुवारखंदा॥अकलकाराअलमगिरीपैसाभारकु
टूनबारीककरावात्यांतच्यारमासेराईचेंचूर्णघालूनदद्यावेंतदीनहगवणराहे॥दुस

४

राप्रकार।।अकलकारा।गाईचेदुधांत अगरससीचेदह्यांत घालूनदेणेरोजंती।निबुर
होइल।।केड्यामधेस्याचेहगवणीस।।अकलकारा।बारीकवस्त्रगाळकरूनत्यांत
चारमासेराइचेचूर्णघालूनमेदसीदेणेबरीहोइल।।हडतापास।।नागवेलीच्यापा
नाचारसचारपैसेभारत्यांतराइचेंचूर्णचारमासेघालूनदेणेरोज।।जोळजाइल।।
गंडमाळजातील।।पोटांतीलरोगजातील।।कोळजाइल।।बोंटचिडुरवजाइल।।पा
ण्याचाविकारजाइल।।पोस्खुळासउपाय।।वाळतनिबाचारसच्यारपैसेभारकाढू
नत्यांतराइचेचूर्णचारमासेघालूनतीनअगरसातअगरचौदारोजदेणेशुळजा
इल।।हरेरोगासेओषध।।वावादोडपैसेभारचूर्णकरूनत्यांतचारमासेराइचे
चूर्णघालूनद्यावेरोज७।।जंतासवोखद।।हिराहिंगामध्येराइचेंचूर्णचारपैसेभा
रदेणेजंतपडती।।कोठ्यांतीलवाइस।।पिंपळीवहिराहिंगयामध्येराइचेंचूर्णचा

रमासेदेणे।।गुपितवाइचावाइल।।आघाड्याचेरोखमध्येराइचेचूर्णचारमासे
देणे।।पोटमजबुदहोय।।गाइचेदुधअदपावत्यांतराइचेचूर्णचारमासघालू
नदेणेपोटमजबुदहोय।।फेफरेजावयासओषध।।रिठेचारअगरसामध्येरा
इचेचूर्णचारमासेघालूनदेणे।।फेफरेंजाइला।।कोडजाइतोप्रकार।।कोळामाळ
वेलसूनेयेकनबारीकवाटूनत्यांतराइचेंचूर्णचारमासेघालूनजेथेकोडअसे
लतेथेलेपदेणेकोडजाइ।।सन्निपातजाइतोप्रकार।।तिवषाचागुळवेकडु
ओंपळ्याचारसघजिरेंबराइचेचूर्णच्यारमासेयेकत्रवाटूननसदेणेसं
निपातजाइल।।पडजिभेसउपाय।।भकीचीअंलसोलीचारसकाढूनयो
तराइचेचूर्णचारमासेघालूनपाजावेंबरीहोय।।मूळव्याधीसउपायभीमसे
नीकापूरक्षेजन यामधेराइचेचूर्णचारमासेघालूनदेणे।।बरीहोय।।गे

ळीनाडीपेतील॥गाईचे दहीं ऊटांक सांतुराईचें चूर्ण वारमासे घालून देणे ना
डीयेतील॥थरथरी जायतो प्रकार॥गाईचे दहीं वेनागरमोथे बारीक केवाहतलं
नराईचे चूर्ण वारमासे घालून द्यावें थरथरी जाय॥गजकर्ण जावयास औष
ध॥कळीचे चुनाव सजी खार ऐसे एकत्र करून खलून लावणे सजी खार ह
रभरयाइतका॥चुना चिंचोक्याइतका॥आंता सोनामुखीचे चूर्ण॥सोनामुखी
चे चूर्ण वारमासे प्रमाणें खावें इंद्रिय मजबुद होय मुताची धार मोटी असलो लखा
री कहेईल॥पित्त जाइलो प्रकार॥सोनामुखीचे चूर्ण वारमासे चीनी साखरेशी
घेणे॥पित्त जाईल॥विखहर होयतो प्रकार॥गाईचे दह्यासी सोनामुखीचे
णमासे चार देणे रोज॥अगर सात रोज विषपडे॥पिंड मजबुद होयतो प्रकार
चिनी साखर अवलमगिरी पैसे दोन भार त्यांचे पाणी अदपाव करून त्यांत से

नामुखीचे चूर्ण वारमासे घालून देणे॥रोज॥पिंड मजबुद होईल॥वायगोळा
जायतो प्रकार॥वेखंड अधेलाभार व सोनामुखी वारमासे येकत्र कुटून वस्त्रगा
ळ करून देणे पाणि यावरोबर॥हडताप जाईतो प्रकार॥हळद अधेलाभा
र गूळ पैसाभार सोनामुखी चूर्ण वारमासे येकत्र करून देणे हडताप जाय॥
पोटांतील दुःख दूर होय त्यास॥कावी निर्गुडी चार स दोन पैसे भार त्यांत सोना
मुखी चूर्ण वारमासे घालून देणे बरें होय॥सर्पाचे वीष व अण खीविष दूर हो
तीत्यास॥तिळतेल दोन अगर चार पैसे भार त्यांत सोनामुखीचे चूर्ण वारमासे
घालून देणे विष उतरे॥नानारोग जातील त्यास॥मुख्योहर्द्याच्या रसांत सो
नामुखीचे चूर्ण वारमासे घालून देणे नानारोग जातील॥धाप जाईतो प्रकार
गाईचे ताक अदपावसांत सोनामुखी चूर्ण वारमासे घालोन देणे धाप जाईल

मडेमीयेइतोप्रकार॥गाईचेदूधअदपावचिनीसाखरपैसाभारत्यांतसोनामुखीचेचू
र्णचारमासेबारीककरूनदेणेराज७॥अगरचौदाराज॥बंदेजासऔषध॥सोळचिंचूथ
पकापावसेरत्यांतसोनामुखीचिचूर्णचारमासदेणेराज२दोनदिवसभोगीला॥पोट॥
तील्कडु॥कजायतोप्रकार॥बाळंतनिंबाचारसदोनपैसेभारत्यांतसोनामुखीचेचू
र्णचारमासेघालोनदेणेराज३॥अगर७॥बोबडेबाळतेंनेंचांगलेबोले॥गाईचेलोण्य
मध्येसोनामुखीचिचूर्णचारमासेदेणेराज७॥अगरचौदा॥स्त्रीतापुरुषतरूणहोय॥
द्राक्षामध्येराईचेचूर्णचारमासेघालूनदेणेराज७॥अगरचौदादेणे॥उराती॥लकडरव
जायतोप्रकार॥अनाराच्यादाण्याचारसकाढूनत्यातसोनामुखीचिचूर्णचारमा
सेघालूनदेणे॥दुसराप्रकार॥सुंठवहळदकुटूनवस्त्रगाळकरूनत्यांतसोनामु
खीचिचूर्णचारमासेघालूनदेणेउष्णपाण्येसीदिणे॥कानठळेउघडतीलक्रियास॥

मुखीचेचूर्णघालूनउष्म
रवहळदयेकत्रबारीककरूनआंतचारमासेसोनामुखीचेचूर्णघालूनउष्म
णपाण्येशीदेणे॥कानठळेउघडतील॥भूकलागेलत्यास॥औषध॥पेंडरव
मध्येंसोनामुखीचिचूर्णमासेघालोनदेणे॥भूकलागेल॥स्त्रीतारापुरुष
गलाहोयत्यास॥द्राक्षीचापाल्याचारसअदपावत्यांतसोनामुखीचूर्णबा
रमासेघालूनदेणे॥हातापायांचीजळजळजायत्यास॥मूळदोनपैसेभारत्या
चूर्णसोनामुखीचिचूर्णचारमासेदेणेज्ळजळराहील॥मदपुरुषहोयतोप्र
कार॥सराठ्याचारसचारपैसेभारत्यांतसोनामुखीचूर्णचारमासेदेणेराज७
गर१४॥मडेमीयेईल॥बायकोसगर्भराहेतोप्रकार॥सराठ्याचेरसामध्ये
सोनामुखीचूर्णदेणेराज७अगर१४गर्भराहे॥स्त्रीतारापुरुषज्वानहोयत्यास
सागरगोटीच्यारसामध्येसोनामुखीचूर्णचारमासेघालूनदेणेराज७अग